

12

MUSEUM JULIEN VAN NERUM
HOEGAARDEN

ALPAÏDIS

TIJDSCHRIFT VOOR HEEMKUNDE
FOLKLORE EN OUDHEIDKUNDE.
KLUBBLAD VAN DE VRIENDEN
VAN 'T NIEUWHUYS.

Vandenneucker

bakkerij

Hoegaarden

Hf 016/76161

specialiteiten van

taarten en gebakken

voor fijnproevers !!!

men bezorgt ten huize

weg met de zorgen

een ideale belegging

het depositoboekje van de

Bank van Brussel

zal uw kapitaal beleggen aan de meest

.....voordelige rentevoet

wendt u in volle vertrouwen tot de heer Thomas

gerant van de bank van brussel

4, tiensestraat

hoegaarden

Hf 016/76151

Januari, februari, maart, april 1968

Kultureel tijdschrift uitgegeven voor "De vrienden van 't nieuwhuys".

Hoofdzetel : Museum Julien Van Nerum.
Vereniging zonder winstoogmerk.
Nr 2 en 4 Ernest Ourystraat, Hoegaarden. Tf 016/76294

Verantwoordelijke uitgever : H. VAN NERUM,
Nr 44 Maquistraat, Brussel 14.
Redactie-leider : G. VANDERMOLEN,
Nr 40 Klein-Overlaar, Hoegaarden.
Publiciteit : H. COENEN,
Nr 20 Tommestraat, Hoegaarden.
Presentatie : R. VERPOORT,
Nr 50 Jozef Brandstraat, Brussel 3.

De medewerkers schrijven onder eigen verantwoordelijkheid. De gedachte van hun artikels is niet noodzakelijk deze van het Bestuur.

I N H O U D

Welkom in de Musea door Hubert Van Nerum	3
Zuid-oost Brabant en het taalprobleem door M. Dodion	4
Een woordje over onze bibliotheek door A. Boesmans	11
Gedicht "Vaarwel" door Idare	12
Ars longa, vita brevis door Roger Verpoort	15
Adam en Eva door Dominique Poskin	16
Kunstwerk door Pattyn Clement	17
Gravin Alpaïdis door Hubert Van Nerum	21
Over oude volksspelen door Roger Verpoort	35

Aan dit klubblad werkten mede :

Boesmans Achiel	Peeters Clement
Coenen Huberte	Poskin Dominique
Dodion M.	Struys Yvan
Kinet Charles	Vandermolen Georges
Pattyn Clement	Van Nerum Hubert
	Verpoort Roger

Oplage : 500 eksemplaren

MUSEUM JULIEN VAN NERUM

Vereniging zonder winstoogmerk
Aangesloten bij het Verbond der Verenigingen zonder winstoogmerk

Bestuur

Ere-Voorzitter	Professor Dokter Jan Verbesselt
Hoofdbeheerder	Hubert Van Nerum
Museumbeheerder	Albert Guilluy
Sekretaresse	Huberte Coenen
Penningmeester	Roger Verpoort

Tarief van de publiciteit

Plaats	½ blad	4 x ½ blad	¼ blad	4 x ¼ blad	Eigenhandig ingelast
omslag 2	275 Fr	1.000 Fr	150 Fr	500 Fr	met overeen te komen beperking 100 Fr
omslag 3	275 Fr	1.000 Fr	150 Fr	500 Fr	
omslag 4	300 Fr	1.100 Fr	-	-	
tekstblad	250 Fr	900 Fr	130 Fr	450 Fr	

Teksten overmaken en betalingen vereffenen aan een bestuurslid of aan :

Roger VERPOORT
Penningmeester
30 Jozef Brandstraat
BRUSSEL 3

PCR 109000 van de Bank van Brussel,
Agentschap DAILLY, voor rekening nr A/37/21
van het Museum Julien Van Nerum, VZW

Wie een faktuur verlangt, vergeet niet 7 % taks bij de hierboven aangehaalde tarieven bij te voegen a.u.b.

Het Bestuur is niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aankondigingen en houdt zich het voorrecht ze na te zien vóór publikatie.

1968 is het jaar van de Nationale campagne voor de Musea. Zij wordt geleid door het Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur en meer inzonderlijk door de Directies voor Kunst en Letteren, Jeugd en Vrijtijdsbesteding en Wetenschappelijk onderzoek.

De campagne, die tevens gepaard gaat met het toeristisch jaar in België, wordt gevoerd in samenwerking met het Commissariaat-Generaal voor Toerisme, Radio en Televisie, de Belgische pers, het bestuur van Posterijen, de Belgische Museumvereniging en de Provinciale federaties voor toerisme.

Onze Ministers van Cultuur aanvaardden het Voorzitterschap, terwijl het Ere-Voorzitterschap aangeboden werd aan Z.M. de Koning. De provinciale comités zijn werkzaam onder de leiding van de Provincie-Gouverneurs, terwijl omzendbrieven gestuurd worden naar alle onderwijsinstellingen, om in de scholen de nationale campagne aan te kondigen en te propaganderen.

Het algemeen thema luidt "Welkom in de Musea", terwijl de klemtoon zal gelegd worden op het onthaal van de toeristen en het publiek, inzonderheid van de jeugd. De campagne start in mei en zal aangekondigd worden door een affiche naar het voorbeeld van de internationale aanplakbrief, aanvaard door de ICCM.

De Provinciale diensten zullen de lijsten van hun musea verspreiden, terwijl pers, radio en televisie de publiciteit rond de campagne zullen verzorgen.

Het Ministerie voor Verkeerswezen en Posterijen zal een speciale postzegel of afstempeling uitgeven.

Het hoogtepunt van deze toeristische campagne zal samenvallen met "De Veertiendaagse voor de Musea", tijdens dewelke het maximum aan spectaculaire manifestaties in het ganse land, rondom de musea zal belegd worden.

Het dit doel heeft het Cultureel Centrum van Hoegaarden "Museum Julien Van Nerum" VZW kontakt genomen met het Ministerie van Cultuur om de nodige richtlijnen te ontvangen.

Hierdoor zal ook Hoegaarden tot de campagne betrokken worden.

Een taalgrensdorp zonder diskussie

L'Ecluse

Historisch overzicht

Tot het einde van het Ancien Régime was L'Ecluse een heerlijkheid van de heren van Brabant, de Graven van Leuven. Alzo verbindt L'Ecluse het Brabants gebied met de enclave Geldenaken. De plaats had haar belang, want ze scheidde de twee Luikse enclaves Hoegaarden en Bevekom. Langs L'Ecluse konden de inwoners van de streek, gelegen tussen het Keerdaalwoud en Tienen, naar Geldenaken en omstreken, zonder één voet op vreemd gebied te moeten zetten. Administratief en rechterlijk behoort L'Ecluse tot aan de Franse Overheersing tot de mairie van Kuntich. In het jaar III (1795-96) wordt de plaats een gemeente in het kanton Hoegaarden. Van het jaar X (1801-02) tot 1963 hoort L'Ecluse bij het gerechtelijk kanton Tienen en het bestuurlijk arrondissement Leuven. In 1780 opent kapelaan August Martin een school, maar het is pas in 1856 dat de gemeente zelf zorgt voor een Franstalige dorpschool.

Op kerkelijk gebied hangt de plaats lang af van andere parochies. L'Ecluse was alleen in het bezit van een kapel, die afhangt van de kerk van Hoegaarden. Tot 1802 zijn er 45 huizen, waarvan er 13 afhangen van het bisdom Luik, 31 van Mechelen en 1 van Namen. De eerste woningen behoren aan de parochie Hoegaarden, van de 31 volgende zijn er 25, die tot de parochie Meldert behoren en 6 tot die van Melin. Het huis dat van het bisdom Namen afhangt, ressorteert onder de parochie Saint-Remy-Geest. Voorwaar geen gemakkelijke regeling, die een typisch voorbeeld is van de administratieve sleur, waarvan ook onze voorvaders te lijden hebben. Van 1796 tot 1814 hangen alle inwoners af van de Nederlandstalige parochie Meldert.

In het jaar IX (1800-01) wil men L'Ecluse zelfs met Meldert verenigen; maar na aanvraag van kapelaan Martin (7 augustus 1802) wordt er in de gemeente een parochie opgericht. Vanaf 1873 behoort de parochie tot de Waalse dekenij Bevekom.

Wanneer we tot nu kunnen twijfelen aan de eigenlijke taal van de inwoners van L'Ecluse mogen we toch niet vergeten dat de plaatsnamen allen verwaald zijn. Tot 1650 zijn de namen van wegen, velden en gehuchten uitsluitend Vlaamstalig. Zo onderscheiden we in 1650 nog plaatsnamen als : Velt van Noë, Den Vijver, Grooten Bemt, 't Kleyn Bemdeken, Elsenbosch, Berkenbosch. In 1738 verschijnen de eerste Franstalige namen : La Hoeblonnière, Le Cortil Claude, Le Court Prez. In het register van de boogschutters (+ 1753) is alleen de inleiding in het Nederlands (het reglement is overgenomen van Leuven). Het proces-verbaal reeds van de verkoop van de inboedel van de hoeve La Tourelle in 1749 is in het Frans, met veel lokale termen in het Waals.

De evolutie volgens de talentellingen en de interpretatie op de taalgrenskaarten

jaar	tot.bev.	Frans (1)			Vlaams			Frans + Vlaams		
		A	%	K	A	%	K	A	%	K
1846	489	406	83	100	83	17	20			
1856	440									
1866	435	366	84	100	36	8	9	35	8	9
1880	424	304	74	100	21	5	7	90	21	28
1890	433	244	57	100	19	4	7	161	38	66
1900	497	261	57	100	32	7	12	165	36	63
1910	472	199	43,6	100	19	4,2	9	238	52,2	119
1920	474	205	44,5	100	39	8,5	19	216	47	105
1930	418	165	39,47	100	28	6,7	17	214	51,2	130

Voor 1910, 1920 en 1930 zijn er respectievelijk 16, 14 en 11 kinderen onder de twee jaar; ze zijn genoteerd als niet-sprekend (wel staan ze onder de totale bevolking geteld). Voor 1910 en 1920 is er telkens één drietalige, die gerangschikt is onder de tweetaligen. De tweetaligen kunnen verder ingedeeld worden naargelang zij meest het Frans of het Nederlands gebruiken.

Jaar	Tot.tweet.	Meest Frans			Meest Vlaams		
		A	%	K	A	%	K
1910	238	175	73,53	100	63	26,47	36
1920	216	184	85,19	100	32	14,81	17
1930	214	106	49,53	100	108	50,47	102

De combinatie van de eerste en de tweede tabel geeft een gedachte van de categorie inwoners, die uitsluitend of het meest Frans of Nederlands spreken :

Jaar	Frans			Vlaams		
	A	%	K	A	%	K
1910	374	82	100	82	18	22
1920	389	84,5	100	71	15,5	18
1930	271	64,83	100	136	32,54	50

Wanneer de verhouding Walen-Vlamingen in 1910 5 tegenover 1 is, is dat nog slechts 3 tegen 1 in 1930. Vanaf 1866 begint men de vraag van de tweetaligheid te stellen bij de tellingen. Dit cijfer stijgt voortdurend van 8 % tot 51,20 % in 1930. Daarbij neemt vooral het aantal éentalige Walen het meest af. De verklaring moet gezocht worden in de snelle aanpassing tot tweetaligheid van de ingeweken Vlamingen enerzijds en anderzijds in de uitwijking van Walen van L'Ecluse, hetzij naar Frankrijk, hetzij naar de stad (2).

1890, duidt L'Ecluse aan als liggend in de strook waar men vroeger een Vlaams dialect sprak en nu Frans. In die strook plaatst hij ook Beauvechain, Lignes-la-Grosse, Saint-Remy-Geest, Zétrud-Lumay, Saint-Jean-Geest, Neerpheillissem. Op de kaart van Vlaams Brabant van M. VANGASSEN is er een duidelijke taalgrenslijn (1932). Er zijn maar twee zones : bij Alsemberg en L'Ecluse. In het centrum kent de meerderheid Vlaams en Frans. Volgens deze kaart en niettegenstaande het Waalse gehucht Sclimpré is het dorp voor de meerderheid Vlaams. M. GRAMMENS noemt L'Ecluse een gemengd dorp met een Franse meerderheid. Hierbij dient opgemerkt dat deze politieke auteur het gehucht Sclimpré niet meerekent.

In 1943 plant E. LEGROS een talentelling in de gemeente, die door een enquête uitgevoerd wordt. Het resultaat is zeer typisch. Men telt 94 ééntaligen en 126 Walen, die ook Vlaams spreken. Er zijn 36 tweetalige Vlamingen, bijna allen herkomstig zijn uit de naburige dorpen en 22 ééntalige Vlamingen, allen ingewekenen. De teller konstateert daarbij een meerderheid van Vlamingen in het deel dat van Meldert afhangt. Het is de troebele situatie van een voertijds Vlaamse gemeente, die zich romaniseert, maar waar dit laatste nu wordt door een voortdurende Vlaamse inwijking uit de omliggende gemeenten door betere verbindingen met de Vlaamse gemeenten. Daarbij hangt een stuk van de "rue de Gaet" (ten noorden) van het tramstation tot aan de kerk in Meldert. Een deel van het gehucht Sclimpré hangt af van de Waalse gemeente Melin. De verdeling van de bevolking volgens de gehuchten is als volgt :

Jaar	1819	1846	1947
Centrum	273	337	
Sclimpré	16	152	90
Wahenge	13		
La Tourette	69		

De 19de eeuw

Tijdens het Hollands Bewind zijn de verslagen van de gemeenteraad en registers van de Burgerlijke stand in het Nederlands vanaf 1823. Dit was het logisch gevolg van de taal en de taalgrenspolitiek, die koning Willem I e. Het verslag van de vergadering van 10 juni 1830 is ook nog in het Nederlands, maar de eerstvolgende na de omwenteling, 17 november, is in het Frans. Dit is dan weer het resultaat van de reactie tegen de vernederlandsing van België. De immigratie van Vlamingen treedt duidelijk naar voren uit de kantingen voor de gemeenteraad. Op 6 november 1827 treden Mommens en Dandoy af.

Ze zijn respektievelijk geboren te Rotselaar en te Hoegaarden en kennen Frans en Vlaams. De kandidaten ter vervanging zijn Mertens, geboren te Miskom en Gauthier, geboren te Melin, de eerste kent Nederlands, de tweede Frans. In 1829 treden Godts (geboren te Tildonk, kennend Vlaams en weinig Frans) en Lurquin (geboren te Meldert, kennend Frans) uit en worden vervangen door Dubois en Gauthier, beiden geboren te Melin.

Een brief van de Koninklijke Kommissaris van het Distrikt Leuven, d.d. 20 februari 1829 dringt aan op fusie met Meldert. De gemeenteraad weigert op 13 maart e.v. de aansluiting. Er is echter in de weigering geen spraak van taalverschillen (dit zou trouwens onder het Hollands Bewind niet erg diplomatisch zijn geweest) (3).

Tijdens het schooljaar 1855-56 telt de school 78 kinderen, van wie er geen 60 uit de gemeente zelf zijn. De overigen komen uit de omliggende dorpen, vooral uit Meldert en Melin. Dit komt vooral, omdat een gedeelte van de gemeenten Meldert en Melin vlakbij de Franse school van L'Ecluse liggen. Op zijn vergadering van 30 september 1897 besluit de gemeenteraad dat de kinderen van een ander dorp toegelaten kunnen worden tot de plaatselijke school, mits instemming van het kollege van burgemeester en schepenen. In 1917 vraagt men daarvoor een deelname in de kosten vanwege Melin en Meldert. De betrokken gemeenten weigeren en het onderwijzend personeel moet vanaf 1 mei 1917 alle leerlingen vreemd aan het dorp terugsturen, behalve die van Gaet en Schimpré. Van deze leerlingen wordt verwacht, dat hun ouders het schoolgeld betalen. In 1923 mogen er geen buitendorpse leerlingen meer de lessen komen volgen, daar de onderwijzer overbelast is. In 1924 mogen die leerlingen terug als ze betalen (4).

De school van L'Ecluse is steeds Frans geweest. Van oktober 1917 tot oktober 1918 zijn de verslagen van de gemeenteraad terug in het Nederlands, dit tengevolge de indeling van ons land in twee administratieve delen door de Duitsers. Door de Verordening dan van 4 juni 1918 moet het onderwijs in het Nederlands gegeven worden. De gemeente besluit dan aan de minister de toelating te vragen nog 3 jaar het Frans te mogen gebruiken. Zo kunnen zij zich langzamerhand voorbereiden op het Nederlandstalig onderricht. Dit omdat :

1. Het lager onderwijs altijd het Frans als voertaal heeft gehad.
2. De kinderen niet in staat zijn de lessen te volgen als ze in het Nederlands gegeven worden.
3. De oude onderwijzer zelf het Nederlands niet spreekt.

Dat de onderwijzer geen Nederlands kent is een louter toeval, want er worden ook onderwijzers benoemd uit de Vlaamstalige gemeenten van de omtrek. Zo werd bv. in 1908 Collin van Meldert benoemd; hij was een hulponderwijzer te Haasrode.

Officieel is de gemeente tweetalig. In 1922 besluit de raad alleen het Frans te gebruiken voor de buitendienst en de administratieve korrespondentie. Dit gebeurt in toepassing van de wet van 31 juli 1921 op de administratie.

Besluit

In de 19de en de 20ste eeuw is het dorp eerder Waals ondanks een bestendige inwijking van Vlaamse zijde. De inwijkelingen worden tweetalig, terwijl de ingezetenen bijna allen Vlaams verstaan. Men spreekt twee talen in huis, op straat, op de speelplaats van de school, in de herberg, op het veld en bij de boogschutters. Zij die in het Waals opgevoed worden, leren de Nederlandse taal door het contact met Vlaamse kinderen, die ook van Meldert naar de Franse school van L'Ecluse komen. Ook het contact met de Vlaamse kooplui en de wekelijkse markt te Tienen spelen hier een rol. Door uitwijking van enkele families naar Frankrijk in 1918 of naar de stad wordt de invloed van de Vlaamse immigratie nog versterkt. De grote weg en de eertijdse buurtspoorweg oriënteren L'Ecluse trouwens naar het noorden. Dit alles belet niet dat de mensen houden aan hun Franse school, hun Franse administratie en de Franse preek in de kerk. Dit belet evenmin, dat vele geïmmigreerde Vlamingen met Waalse meisjes van het dorp huwen.

M. DODION

- (1) A = absoluut cijfer
K = koëfficiënt
% = procent

- (2) Ook wijken vele inwoners uit naar de Verenigde Staten (tussen 1850 en 1860). De uitwijking naar Frankrijk gebeurt vooral in de jaren 1918-1920.
- (3) Wel werden er de volgende motieven opgegeven :
1. Er is een duidelijke grens tussen de 2 gemeenten.
 2. Er wonen 405 mensen en een gedeelte wonend in de gehuchten Tourette, Scilimpré en Wahenge is meer dan op één uur van Meldert gelegen.
 3. De wegen tussen L'Ecluse en Meldert zijn in de winter onbruikbaar.
 4. De gemeente Meldert is belast met rentelijke schulden.
 5. Het vage : "dat deze gemeente haar zeer wel op haar eigen bevindt".
- (4) Omdat de leerlingen Bamps en Goossens van Meldert onmogelijk de lessen kunnen volgen als ze gegeven zijn in het Nederlands.

boekhandel

speelgoed
schoolgerief

Henri

Wertens - Graulus

25, doelstraat

hoegaarden

tf 016/763.69

huis

De Vos - Coroyer

54, doelstraat

hoegaarden

textiel wol confectie

breigoed ondergoed

cadeau-artikelen

corsets soutiens

PLAYTEX

zegels valois

beenhouwerij

charcuterie

Maurice

Van Waer - Wyseur

8, gemeenteplaats

hoegaarden

tf 016/762.79

schoenhandel

Struyven

2, arthur putseystraat

hoegaarden

tf 016/761.23

zegels valois

gezinszegels

stel uw vertrouwen in

maatkleding
wendt u tot een bekwaam
vakman

meester-kleermaker

Robert Rome

koning albertlaan

hoegaarden

Hf 016/765.06

garage

Smets

42, tiensestraat

hoegaarden

Hf 016/76164

officiële verdelers van

NECKAR en AUTOBIANCHI

krediet en overname
herstellingen

alle merken

wilt u mooie en sterke meubelen : slechts één adres
Emanuel Vandermolen

78 doelstraat
hoegaarden

Hf 016/76382

voor uw moderne keukens, alsook voor aanbouwmeubelen :
vlotte bediening en zorgzaam werk
brengt ons een bezoek
het loont de moeite !!!
prijzen buiten
konkurrentie !!!

huis Marcel Delmel - Dotremont

officiële verdelers

nestor martin

fobrux

peeters vervoerde
flandria wasmachines

hoegaarden

17, tiensestraat

Hf 016/763.07

goed verzorgde diensten

Een woordje over onze

Bibliotheek

Zoals reeds werd medegedeeld in het vorige tijdschrift is aan het "Cultureel Centrum van Hoegaarden" een Museumbibliotheek verbonden.

Boekenvrienden, leden, studenten die belang stellen in de geschiedenis, de heemkunde, de folklore, de oudheidkunde, de wapen- en stamboomkunde vinden hier zeker hun gading.

Om U bij een eventuele keuze te helpen volgt hier een overzicht van een gedeelte van de inventaris. In de volgende tijdschriften kunt U verder kennis maken met onze museumbibliotheek.

Bijdrage tot de geschiedenis, inzonderheid van het oud Hertogdom Brabant (1 tot 5)

Mededelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring voor Leuven en omgeving (6 tot 17)

Aarschotse Kring voor Heemkunde (18 tot 19)

Het oude land van Loon (23 tot 26)

Het oude land van Aarschot (20 tot 21)

Limburg (27 tot 32)

Taxandria (33 tot 36)

Oudheid en Kunst (37) : over Kempische schuttersgilden uit Hoogstraten en Meer.

Het openluchtmuseum te Bokrijk : een uitgebreide gids voor de bezoeker

Heem : Jaar 1967 nrs 2/3

De Gulden Passer (40 tot 41)

Handelingen van de Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen.

Hoogstratens Oudheidkundige Kring (43 tot 45)

De Spycker (46 tot 48)

Jaarboek van de Vrijheid van het land van Geel (49 tot 50)

't Land van ryen (51 tot 52)

Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent (53 tot 55)

Handelingen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Oudenaarde (56 tot 57)

Annalen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse (58 tot 61)

De Rivaliteit tussen Aalst en Dendermonde vroeger en nu.

Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde (63 tot 66)

De bibliothecaris.

Maakt nog is het leven in je jonge jaren .
Ingetogen en vol moed voor de toekomst.
Cantate ... zo zacht van zilveren snaren. —
Omhel's je kinderjaren vóór ze heen gaan ,
Laat ze kronen door een zalige bekomst
En stap nu, vastberaden, door de grote oceaán.

vaarwel

— idaro —

brood- en banketbakkerij
specialiteit van suikertaarten
grote keus van
doopsuiker en doopdozen

Swinnen Van Hulst

5, arthur putzeysstraat
hoegaarden

tf 016/761.77

men bestelt ten huize

de zomerkollectie

is binnen

waar?

huis

Bullens Charel

30, koningin astridstraat
hoegaarden

voor stucadoorwerken
en een
snelle bediening
wendt u bij

Jozet Nicolaes Michiels

11, oudstrijdersstraat
hoegaarden

tf 016/762.83

voor een keurig en modern
kapsel
zich wenden bij

Coiffeur Eddy

16 astridstraat
hoegaarden

tf 016/765.40

snelle bediening

beenhouwerij ~ charcuterie

POZ

rundsvlees

varkensvlees

hanen

hennen

konijnen

steeds eerste kwaliteit

grote keus in charcuterie

35 doelstraat hoegaarden

tf 016/76313

men bestelt

ten huize

lekkere wijnen

en

fijne likeuren

alle rookartikelen

huis

**J. Warchal ~
Sterckx**

13 doelstraat

hoegaarden

tf 016/76578

1886 ~ 1967

meubelen

koop uur

gordijnen

draperieën

bij vakmensen

daarom een adres

**Wannaerts
Ruelens**

68 doelstraat hoegaarden

tf 016/76385

zegels

vakantie en reizen

gezinszegels

voor alles wat

elektriciteit aanbelangt

Dotremont Camiel

tiensestraat

hoegaarden

televisie

radio

elektrische huishoudapparaten

lusters

ARS LONGA

VITA BREVIS

Onze derde kunstschilder, die wij hierna voorstellen is de reeds goed bekende kunstenaar,

Pattyn Clement

geboren te Leefdaal in 1932.

Deze kunstschilder behaalt na flinke studies het diploma in de sierkunsten en kunstgeschiedenis aan het Hoog St Lukasinstituut te Brussel en werkt daarna nog vier jaar met Jacques Maes als meester.

Hij onderneemt verscheidene reizen doorheen Europa en bestudeert de oude en hedendaagse meesters in de musea van Italië, Frankrijk, Spanje, Zwitserland, Engeland en Nederland.

Hij stelt te Brussel met verscheidene gezamenlijke salons ten toon.

Na een tweede prijs van Landsverdediging in schilderkunst wordt hem de eerste melding toegewezen bij de "Prix Helene Jacquet" in de Smith gallery. Hij gaf meerdere conferenties over het werk van Cézanne, Van Gogh, Paul Klee.

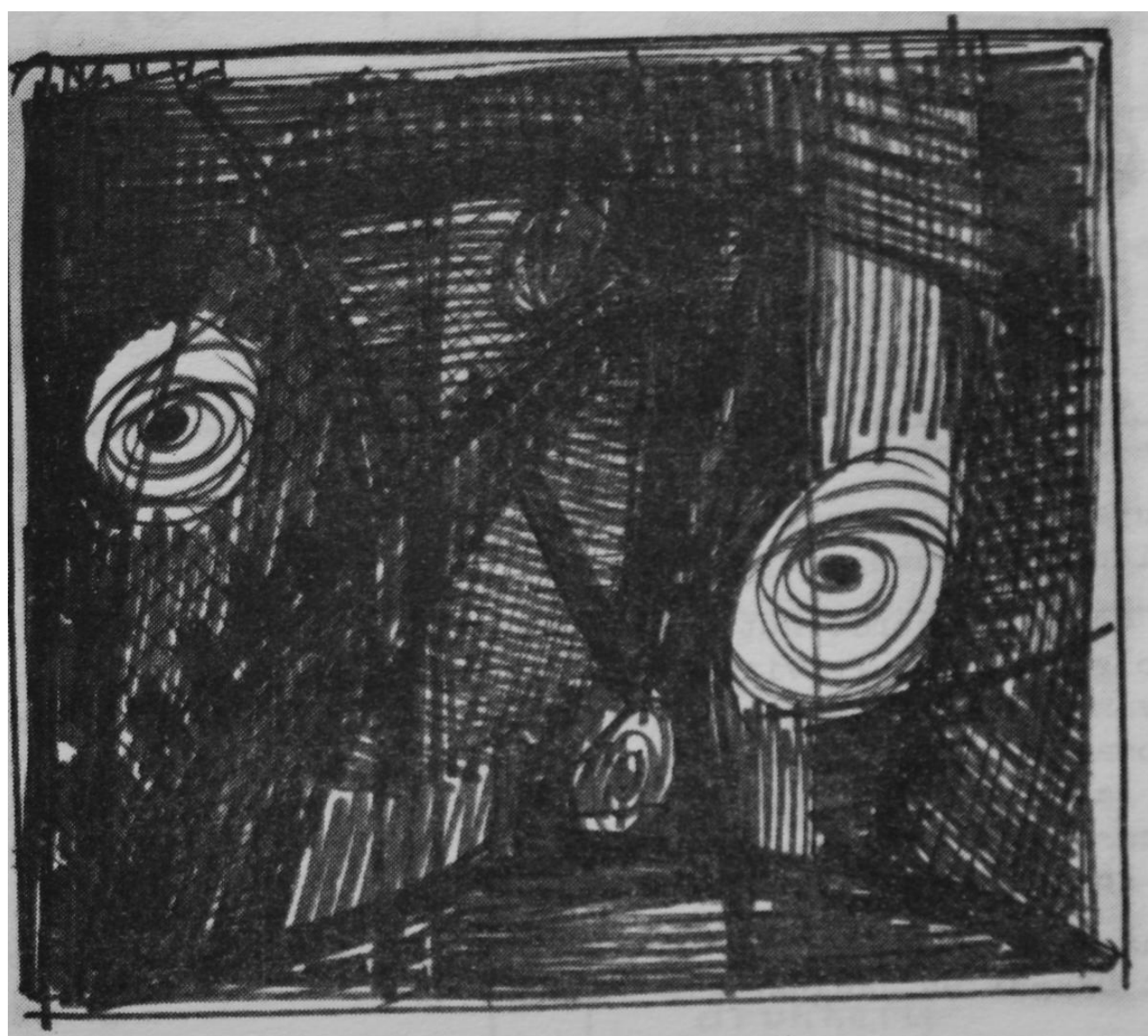
Zijn werk is een bewuste evolutie van het figuratieve naar de abstractie, niet als een overgang van realisme naar abstract, maar van een periode van zoeken en experimenteren naar een artistieke expressie. De grafische beweging vat en organiseert de beweging van het leven zelf. Zijn ondervinding van de realiteit konkretiseert zich als een handelende deelname van zijn vormingsproces. De faktuur van zijn werk kent een zekere primitieve ruwheid en schept bij de toeschouwer het tastbaar genot van de materie. Een stevige compositie steunt een warme innerlijkheid van kleuren. Hij vat het samen als : "handen, hart en hersens".

Onze vierde kunstenaar die aan onze tentoonstelling zal deelnemen is de nog zeer jonge juffrouw

Doskin Dominique

Geboren in Oostende op 15 april 1949. Gezien haar jonge leeftijd kan men over deze kunstenaars nog niet veel vertellen daar zij nog niet de minste artistieke loopbaan achter de rug heeft. Nog nooit heeft zij aan een tentoonstelling deelgenomen.

Op aandringen van haar ouders, die er aan hielden dat zij een zeker studiepotentieel zou bezitten alvorens het tekenen aan te pakken, heeft zij zonder veel geestdrift doch wel met moed de oude humaniora afgelopen; op zeer jonge leeftijd had zij trouwens de rhetorika achter de rug.

Momenteel gaat zij van het ene schildersatelier naar het andere en wijdt zij zich met hart en ziel aan het tekenen. Zij heeft een bijzondere belangstelling voor de tekenkunst, akwarellen en gravures.

De periodes van het jaar die zij boven alles verkiest, zijn deze gedurende dewelke zij kan afreizen naar het oude stadje ANTIBES waar zij erin geslaagd is zich te introduceren in een groepje van kunstschilders en schrijvers. Wij citeren slechts één enkele naam uit deze groep : Jacques PREVERT; z'on kunstenaars, die haar raadgeven en leiden zullen haar voorzeker een prachtige artistieke loopbaan voorbereiden.

Zij geeft de indruk uitstekend gestart te zijn.

Als laatste kunstschilder, stellen wij de ons allen reeds bekende kunstenaar,

Struys Ivan

voor.

"De vrienden van 't nieuwhuys" kenden vorig jaar reeds het geluk zijn werken te mogen bewonderen.

Struys Ivan, geboren op 1 januari 1943 te Oplinter, en thans wonende Sint-Truidensesteenweg 70, te Tienen.

Hij doorliep eerst het Koninklijk Atheneum te Tienen, waarna hij de lessen volgde aan de Provinciale Normaalschool aldaar. In 1963 bekwam hij het diploma van Regent Plastische Kunsten. Eveneens werd hem datzelfde jaar het einddiploma van de tekenakademie Armand Knaepen, afdeling natuurtekenen en een jaar later dat van ceramist overhandigd. Gedurende de vakanties volgde hij lessen in Parijs aan de Chaumière en bij de Poolse kunstschilder en ceramist Poliakov.

Thans is hij leraar aan het Koninklijk Atheneum te Keerbergen en aan het Instituut Charel De Jaegher, te Tienen.

Reeds herhaaldelijk richtte hij tentoonstellingen in, waaronder : te Tienen, Sint-Truiden, Brussel, Halle, Keerbergen, Hoegaarden, Siegen (Westfaelen).

Naast deze tentoonstellingen houdt hij zich eveneens bezig met decoratie. Van deze aktiviteit hebben wij nog een voorbeeld gekregen op de laatste Handelsbeurs te Tienen, waar de stand van de Tiense Suikerraffinaderij door hem werd ontworpen en uitgevoerd.

Zijn werken, aanvankelijk realistisch, maar stilaan wordt er overgegaan naar een surrealistische-naturalistische wijze van uitdrukking. In elke schilderij vinden wij een uitdrukking van een gevoel, een levensprobleem of een dieper denken.

Ofschoon figuratief van opbouw worden de details verwaarloosd en wordt het geheel benadrukt door een rijk kleurenpalet.

Roger Verpoort

in betrekking met het ontstaan en de ontwikkeling van Hoegaarden

Toen de Heemkundige Kring van Hoegaarden, aan zijn tijdschrift de naam "Alpaïdis" schonk, titel die door het Cultureel Centrum van Hoegaarden werd overgenomen en bewaard, was dit niet aan het louter toeval te danken, maar wel met opzet gebeurd, omdat Gravin Alpaïdis aan Hoegaarden grote luister schonk.

Daarom achten wij het nuttig, het ontstaan en de ontwikkeling van Hoegaarden nader te belichten en een korte levensschets te geven van Alpaïdis, die Hoegaarden zo rijkelijk bedeelde.

De geraadpleegde bronnen tot het opstellen van dit artikel zijn :

- a. De geschiedenis van Hoegaarden - J. Vander Velpen pr.
- b. Eigen schoon en de Brabander - Jaargang 40 nr 1
- c. "Familieschoon" Tijdschrift van het geslacht Van Nerum nrs 3 tot 8.

1. De Kelten

Eenmaal hebben onze eerste voorzaten de streek van Hoegaarden uitgekozen, om in de dalen langs de Nermbeek en de Grote Gete, te midden van weelderige bossen, die tot het heuvelland opklommen, hun hoeven en hutten te bouwen. De vele diepe en uitgeholde landwegen getuigen van ouderdom en vroegtijdige ontginning, wijl overal in het gewest, het groot aantal tommen en de talrijke oudheidkundige vondsten, op een oeroude nederzetting van Kelten wijzen en zelfs van mensen uit de neolitische tijd. (Zie hieromtrent "Annales de la Soc. d'Archeologie de Brux. T. XVI - Rapports sur les recherches et fouilles).

2. De Romeinen

In 57 vóór Christus kwamen van uit het Zuiden legioenen aangerukt onder Julius Caesar, om onze gewesten te veroveren en de inheemse volkstammen aan het Romeins bewind te onderwerpen.

Tal van opstanden braken los en velen werden vermoord of als slaven verkocht. De bezetting beperkte zich aanvankelijk tot kleine steunpunten langs de aangelegde heirbanen. Maar toen de rust weer intrad, begonnen de Romeinen onze gewesten te koloniseren, villa's te bouwen en hoeven aan te leggen.

Zij hebben zich met de fel gedunde overgebleven bevolking vermengd en hun eigen kultuur ingeplant.

Hoegaarden bleef niet verstoken van deze beschaving, gezien de onmiddellijke nabijheid van de grote heirbaan Keulen-Boulogne, die 5 km ten noorden bij Tienen doorkwam, vanwaar de vertakkingsweg naar Nijvel vertrok en dwars door Hoegaarden liep. (Gauchez, Topographie des voies romaines).

Vele overblijfselen uit de Gallo-Romeinse tijd, die bijna vier eeuwen duurde, werden in en rond Hoegaarden ontdekt.

3. De Franken

In de Ve eeuw verschenen van uit het oosten en noorden, wilde krijgsbenden, die de Romeinen verjoegen. Het waren de Franken, die in grote massa aanrukten en onze streken gemakkelijk langs de reeds bestaande wegen bereikten.

Het rijke Haspengouw, waartoe Hoegaarden behoort, met zijn zware kleigrond, zijn overvloed aan bossen, vette weiden in het laagland en vruchtbare akkers op de zacht gloeiende heuvelen, vormde voor de Franken een ideaal kolonisatiegebied.

De reeds ontgonnen gronden, de onmiddellijke nabijheid van water uit de rivieren, met de grote voorraad hout, leem, klei en kwartsietsteen, boden alle mogelijkheid tot het bouwen van hofsteden en hutten.

Zij namen bezit van wat reeds bestond, sloten overeenkomsten met de vroegere bevolking, verdreven of moordden de weerspannigen uit en gingen tot het oprichten van hun "HAIMS" (heims of heems) over.

4. Het ontstaan der "heems",

Later kreeg de vrijgekomen boer een gedeelte grond met enkele bunders, "mansus" genaamd, om er zijn hoeve of hofstede te bouwen, omringd door een houten afsluiting, in wiens nabijheid zich de hutten bevonden voor de lijfeigenen en hun familie.

Dulk complex noemde zich het "heim" en om dit te onderscheiden van naburige "heems", werd de naam van de bezitter of deze van de streek er bijgevoegd, die dikwijls op de latere gemeente overging.

Deze heems of verspreide hoeven groeiden tot nederzettingen uit, waardoor aan de Grote Gete (Kelt. : Gaith/Gheyte) en de Nermbeek (Kelt. : Isara/Amra), verscheidene kleine agglomeraties ontstonden, zodat Hoegaarden, enig in zijn soort, samengesteld werd uit een reeks van kleine gehuchten, die alle op eigen dorpjes geleken.

5. Hoegaarden en zijn gehuchten

De benaming van Hoegaarden en zijn gehuchten getuigt klaar en duidelijk van een Frankische kolonisatie, ofschoon enkele Keltische taalwortels zijn overgebleven.

Zo hebben wij de gehuchten Overlaar (Germ. : Awi + laer/OUI/OUWE = vochtige schapenweide); Elst (Kelt. : Elgy = elzenplaats); Bullekom (Saks : Bullo + heem = woonst van Bullo); Rommersom (Germ. : Hrotmor/Rommer + heem); Altenaken (Kelt. : Altean/Altonna + acun = villa van Altona); Bost (Buxus = struikgewas); Mullekom (Meuleke = kleine molen); Nerm (Kelt. : Neur of Germ. Nieder + heem); Aalst (Aloks = alsemkruid); Kouwenberg (Frank. : Kawi + berg = kraaienbergh); Houtem (Germ. Holt + heem = bosplaats); Hoksem (Germ. Hokko + heem); Schoor (Scorra = aangeslibt); Outgaarden (Germ. : Alt/Aut + huguard).

Al deze gehuchten vormden samen met de dorpskom aan de samenloop van de Grote Gete en Nermbeek, de nederzetting of gemeente van Hoegaarden (Germ. : Hugward/Hugvard/Hugard = villa Hugardis, en niet zoals vroeger beweerd werd "Hoere"+ garden).

6. Het Graafschap Brunegerunz

Na het ontstaan der Heems werd het land bestuurlijk ingedeeld in gouwen, zoals Brabantgouw, Haspengouw, Henegouw, Taxandria, op hun beurt onderverdeeld in Graafschappen. Een dezer droeg in het Karolingisch tijdperk de benaming "Graafschap Brunegerunz" (Bruno + grens = gebied van Bruno) en strekte zich uit tussen Dijle, Velpe en Kleine Gete.

Het was gelegen binnen de lijn uitgaande van Heilisseem, over Zétrud-Lumay, Melin, Roux-Miroir, Chaumont-Gistoux, vandaar de Dijle volgend tot bezijden Leuven, verder over Korbeek en Lovenjoel langs de Velppe naar Glabbeek, afzwenkend oostwaarts Tienen en langs de Kleine Gete terug naar Heilisseem.

In dit uitgestrekt gebied was Hoegaarden het bestuurscentrum en de verblijfplaats van de Graaf, die er zijn castrum (versterkte burcht) had gebouwd.

7. De Graven Hoegaarden en Brunegerunz

Wie Hoegaarden uitsprak dacht aan Brunegerunz en tegenovergesteld, omdat Hoegaarden de hoofdplaats was van het Graafschap.

De oudst bekende Graaf van Brunegerunz was Wernoud, later opgevolgd door zijn zoon Erlebald, heer van Chimay, afstammend uit het geslacht van Karel de Grote. Zij behoorden tot de allerhoogste adel en hadden het Graafschap als erfelijke kroongooderen bekomen, wijl ze nog over tal van grondeigendommen beschikten buiten hun rechtsgebied.

De Graaf was heer en meester in zijn gewest, waarin hij rechtspraak had, soldaten ronselde en belastingen in natura liet innen. De Graven van Brunegerunz en heren van Chimay, waren machtige heersers in hun gebied en traden tegelijkertijd op als afgezant van de Hertog van Lotharingen en vazal van de Koning van Frankrijk.

Hun periode werd gekenmerkt door de onderlinge twisten onder de afstammelingen der Karolingers, die na het Verdrag van Verdun en het uiteenvallen van het eens zo machtige Rijk van Karel de Grote, gepaard met de invallen der Noormannen, elkaar de kroon betwistten.

Voornamelijk Duitsland en Frankrijk, hadden zich tot vaste Staten gestabiliseerd en wilden elk langs hun kant, de bufferstaat Lotharingen (waarin Brunegerunz) aanhechten.

Eerst kende Karel de Kale van Frankrijk enig succes, dan weer bekwamen de edelen onder Renier Langhals de onafhankelijkheid, om in 879 uiteindelijk bij Duitsland te worden ingelijfd. In 891 trokken de Noormannen door Brunegerunz, maar werden bij Leuven verslagen door Arnulf van Karinthië.

8. Gravin Alpaïdis

In de Xe eeuw werd een zekere Alpaïdis, gravin van Hoegaarden en Brunegerunz. Het is echter nog niet uitgemaakt of zij de dochter was van Erlebald of een natuurlijk kind van Karel de Eenvoudige.

Rond 950 of vroeger zelfs, huwde zij met Godfried I, heer van Rumigny, zoon van de Graaf van Gullick uit Rijnland.

In 953 benoemde Keizer Otto I zijn broeder Bruno (Domscholaster en later Aartsbisschop van Keulen) tot Hertog van Lotharingen.

Deze laatste duidde in 959 zijn beschermeling Godfried I van Rumigny tot Onder-Hertog van Neder-Lotharingen aan, wijl hij een jaar voordien, na de verbanning en de dood van Renier III Langhals, door Otto I tot Graaf van Henegouwen was aangesteld geworden.

In 964 tijdens een veldslag in Italië, overleed Godfried I aan de pest.

Uit zijn huwelijk met Alpaïdis sproten : Godfried II, Wederik, Arnoud en vermoedelijk ook Erlinde.

Alsdan ging Alpaïdis een tweede huwelijk aan met Eilbert, heer van Florennes, stichter van de abdij van Waulsort.

Hij was de kleinzoon van Wigerik, Palatijnse Graaf van Metz, stamvader van het Huis van Ardenne.

Eilbert stierf kinderloos in 977 en had vóór zijn dood al zijn bezittingen te Florennes, aan Godfried II en Arnoud geschonken, die hem tijdens zijn laatste levensjaren hadden bijgestaan, wijl Wederik waarschijnlijk tot de geestelijke stand was toegetreden.

Deze machtige heren hebben eens over Brunegerunz en Hoegaarden geheerst.

9. Haar schenkingen

In 980 liet Gravin Alpaïdis haar castrum van Hoegaarden in collegiale kerk ombouwen en richtte er 12 rijkelijk begiftigde kanonikaten op.

In dit kapittel werden de relieken neergelegd van St Gorgonius, de romeinse martelaar onder Diocletianus, in 765 door Chrodegang, kanselier van Karel Martel en Pepijn de Korte, van uit Rome naar Gorze bij Metz meegebracht, van waar zij te Hoegaarden belandden.

Alpaïdis schonk het rijke kapittel van Hoegaarden met inbegrip van alle kerkgoederen, aan het Domkapittel van Keulen, uit dank voor de gunsten die haar eersteemaal, door Otto I en Bruno had bekomen.

Uren in de ronde, zelfs niet te Tienen, Leuven en Jodoigne, was zo een kerk te zien, waar de officies met zoveel luister werden gecelebreerd.

De advocatie (voogdijschap en beschermingsrecht) van het kapittel vertrouwde zij toe aan Graaf Lambert van Leuven (eveneens verwant met het Huis der Karolingers), die hierdoor een wacht te Hoegaarden mocht instellen en een voet kreeg in het zo zeer begeerde Graafschap Brunegerunz.

Verder schonk zij ingevolge een bijzondere wilsbeschikking, het Graafschap aan Notker, Prinsbisschop van Luik, wijs zij uit vroomheid het gehucht Overlaar aan St Martinus en Tourinnes-la-Grosse gedeeltelijk aan het St Pauluskapittel en de abdij van Hastière schonk.

Haar zoon Arnoud, die Rumigny van zijn vader had geërfd, kwam ook na de dood van zijn broeder Godfried II in 981, volledig in 't bezit van Florennes.

Bovendien kreeg hij van zijn moeder de bezittingen te Orp (die hij als erfgoederen bewaarde), het land van Ramillies (dat hij aan de abdij van Florennes afstond, waarvan hij de stichter was), de grondeigendommen van Hannut (die later naar de tak Morialmé overgingen) en Rosière (dat hij aan de abdij van Waulsort schonk).

Het gebied van Bomal werd door Alpaïdis aan het St Lambertuskapittel geschonken, wijs zij aan haar vermoedelijke dochter Erlinde, overdracht deed van Jodoigne (dat later aan St Paulus kwam), evenals Villers (1021 aan de abdij van St Trudo geschonken).

En zo gaf Gravin Alpaïdis aan elk zijn deel, na eerst het kapittel van Hoegaarden te hebben bevoorrecht en rijkelijk bedeed.

Dan stond zij haar wereldlijke macht af aan de Bisschoppen van Luik, die als vazallen van de Keizer, de territoriale vorsten werden van Brunegerunz. En ten slotte trok zij zich terug in de abdij van Waulsort (door Eilbert gesticht), om rond 982 vermoedelijk in Luik te gaan sterven.

10. Verbroekeling van Brunegerunz

In de XIe eeuw werd Brunegerunz de twistappel tussen de Graven van Leuven en de Bisschoppen van Luik. Graaf Lambert van Leuven wilde zich wreken op de Keizer van Duitsland, voor de verbanning van zijn vader Renier III en wegens de onterving van de titel van Hertog van Lotharingen, waarvan hij de wettige erfgenaam was, maar dewelke hij aan Godfried van het Huis van Ardenne had moeten afstaan.

Balderic II, Bisschop van Luik, trachtte de twist te vermijden, maar toen Lambert voortdurend het gebied van Hoegaarden plunderde, besloot hij er een versterking te bouwen.

Dit gaf aanleiding tot de strijd, die in 1013 te Hoegaarden op het Ruyterskerkhof tussen Balderic en Lambert betwist werd en door laatstgenoemde gewonnen. Door deze zege en tegen de afkoop van 1200 zilvermark, werd Brunegerunz Leuvens bezit.

In 1015 hernam Lambert de strijd tegen de Bisschop en viel het gebied van Florennes aan, waar hij echter de nederlaag opliep en sneuvelde. Het Graafschap Brunegerunz bleef echter aan de Graven van Leuven behoren.

In 1099 na de uitspraak van een scheidsrechterlijke commissie, kocht Bisschop Otbert het Graafschap terug af en schonk het in leen aan Graaf Albert III van Namen, die het nochtans aan zijn schoonzoon, Graaf Godfried I van Leuven, verkwanselde.

In 1115 keerde Brumgerunz terug naar Luik, maar was zo geweldig afgebrokkeld, dat nog alleen Hoegaarden, Tourinnes, Bevekom, Tienen en Chaumont waren overgebleven, terwijl beide laatsten ook weldra naar Brabant overgingen.

Later deden de Graven van Leuven tal van pogingen, om ook de overgebleven gebieden te bekomen, maar zij bekwamen slechts de militiedienst, de advocatie en zekere tolrechten toegezegd.

In 1248 kocht Bisschop Hendrik van Gelre, de advocatie af, maar moest zich verbinden nooit te Hoegaarden een versterking op te richten. Dit belemmerde aanzienlijk de bloei en opgang van de gemeente, terwijl Tienen wel een versterkte stad werd, gericht tegen het Luiks eiland in Brabant.

Het overblijvend gebied van Brunegerunz was door dit alles in twee delen gesplitst, namelijk Hoegaarden met zijn gehuchten enerzijds en het gebied van Bevekom met Tourinnes anderzijds, beide streken volledig door Brabantse grond omringd en gescheiden door een smalle strook, langswaar de Graaf vrij naar Jodoigne kon trekken.

In 1280 kocht Jan I van Brabant, de advocatie terug, maar in 1288 stond hij ze tegen andere goederen opnieuw af, aan zijn broeder, de Prinsbisschop Jan van Edingen.

Het volgend jaar in 1289, na gedurende vele jaren de speelbal te zijn geweest tussen Brabant en Luik, kreeg Hoegaarden een Luikse keure, waardoor de inwoners echte Luikenaars werden, doch zekere verplichtingen moesten nakomen ten opzichte van Brabant.

n. Luiks bezit, maar Brabants gebruik

Vanaf dat ogenblik onderging Hoegaarden, ofschoon niet behorend tot het Hertogdom Brabant, alle stromingen van die tijd en ingevolge zijn ligging, meer nog de politieke troebelen van Brabant, dan deze van Luik.

In 1291 werd Hoegaarden, ondanks de overeenkomsten met Brabant, tot "Vrijheid" uitgeroepen en ontwikkelde zich tot een landelijke vrije gemeente, met eigen bestuur, gekozen door eigen volk.

In 1299 en 1315 geraakte Bisschoppen Hugo de Chalons en Adolf de la Marek, in geldmoeilijkheden en verpandden de "Vrijheid" voor een bepaalde tijd aan Brabant. Hiervan maakte Jan I gebruik om plechtig te doen afkondigen, dat de Hoegaardiers zich in tijden van oorlog, achter het banier van Tienen ten dienste van Brabant moesten stellen.

Uit deze verordening wisten de inwoners van Hoegaarden voordeel te halen, want telkens ze een dienst hadden bewezen, hetzij aan Luik, hetzij aan Brabant, eisten zij een beloning, een kwijtschelding van straffen en belastingen, en dit onder bedreiging naar het andere kamp over te gaan.

Zo riep de Bisschop in 1347 de mannen van Hoegaarden op, voor de slag van Frauval, maar zij streden aan de zijde van de Hertog. Bij de belegering van 1360 vochten zij met de Bisschop, na toestemming van de Hertog.

In 1387 werden zij door Bisschop Arnold van Hoorn opgeroepen, voor het beleg van de "Chastel de Heileke", doch de Hoegaardiers beriepen zich op de verordening van de militiedienst, en vervoegden de volgende dag het leger van Brabant in de slag van Grave.

Wanneer Luik hen hiervoor wilde kasteiden, schold de Hertog alle straffen kwijt. En ten slotte, bij de belegering van Remunde, gezamenlijk door Luik en Brabant ondernomen, stonden de Hoegaardiers achter de Hertog.

Hieruit blijkt voldoende dat de "Vrijheid van Hoegaarden", als Luiks bezit, ten dienste stond van Brabant, doch de meester diende van wie zij de meeste voordelen bekwam.

12. Ten tijde der Bourgondiërs

Op het einde der XIVe eeuw geraakte de Hertogen van Brabant in verval en werd hun grondgebied door de Bourgondiërs ingepalmd. Jan Zonder Vrees wilde de juiste toedracht kennen nopens de rechten en vrijheden van het Luiks eiland in Brabant en stuurde een onderzoekscommissie ter plaatse, om het groot enkwest op te stellen.

De inwoners van Hoegaarden verklaarden, dat Brabant er het recht had op de soldatendienst, maar dat zij ingevolge de bewezen diensten, vrij waren van alle belastingen, zowel ten opzichte van Luik als van Brabant.

Als het toch gebeurde dat één van beiden, cyns of goederen eiste, kwamen de Hoegaardiers in opstand en weigerden krachtadig elke betaling, want hun centen waren hun heilig. Dat leidde soms tot gewelddaden en het nemen van gijzelaars. Voor de Raad gedaagd, wisten zij echter steeds het pleit te winnen.

Toen de Bourgondiërs op het einde van de XVe eeuw, de vrijwillige "bede" instelden, bleef zulks te Hoegaarden zonder gevolg en bij de invoeging van de verplichte taksen voor alle Brabanders, beriepen zij zich op de oude vrijheden en ontsnapten telkens aan de wetten.

13. Onder de Habsburgers

In 1482 ruimden de Bourgondiërs de plaats voor de Habsburgers en werd Hoegaarden in de ondergang van Tienen betrokken (1507). Nochtans wisten zij zich snel te herstellen en hun vroeger karakter te bewaren.

Telkens zij aan een der twee partijen een dienst hadden bewezen, verzochten zij tot een tegenprestatie, die niet geweigerd werd, uit angst hun medewerking te verliezen.

Ofschoon de "Vrijheid" zelf geen taksen wilde betalen, stelde zij evenwel belastingen in op de vreemdelingen die te Hoegaarden bezittingen hadden of handel dreven.

Hun macht lag volledig in hun staatkundige en bestuurlijke ligging. Naarmate hun belangen op het spel stonden, leunden zij nu eens aan bij Luik en dan weer bij Brabant. Als de Bisschoppen teveeleisend werden, riepen zij plechtig uit: "Al behoren wij tot Luik, toch liggen wij in Brabant" en als de Hertog te veel cyns eiste, zegden zij "We liggen wel in Brabant, maar onze enige en wettige Heer is niemand anders dan de Bisschop van Luik".

Hierin lag hun ganse politiekvoering. Zij beschouwden zich als vrije onafhankelijke mannen.

Hoegaarden zweefde werkelijk tussen het land van Luik, waarvan ze territoriaal afhingen, en het Hertogdom Brabant, dat er de trommelslag of soldatendienst had, terwijl de kapittelgoederen grotendeels tot Keulen behoorden.

Door deze verwarde toestand genoten zij van een uitstekend asylrecht, want zo iemand door Brabant werd opgezocht, verborg hij zich op het onschendbaar gebied van Keulen (Kapittelgronden) of Luik (wereldlijk territorium) en tegenovergesteld.

Wanneer nu Brabant de bier- en wijntol instelde, waardoor de doorvoer van niet aangegeven Hoegaardse vaten op Brabants gebied in beslag werden genomen, richtten zij een verzoek tot Keizer Karel, dat ingewilligd werd, want niemand durfde de mannen van Hoegaarden treffen, die zich in hun "Vrijheid" dan ook zeer machtig voelden.

In 1582 richtte het gemeentebestuur een dorpswacht in tegen rovers en plunderbenden. Deze wacht deinsde er zelfs niet voor terug, afgezonderde krijgsbenden aan te vallen en te verjagen, zo deze hun grondgebied poogden binnen te dringen. Als de legers echter te sterk waren, gebruikten zij sluwe list om de troepen buiten de "Vrijheid" te houden; zij schonken namelijk bier- en wijnvaten aan de Bevelhebber en kochten hem om.

14. De Spaanse troebelen

In 1598 ruimden de Habsburgers op hun beurt de plaats voor de Spanjaarden, die in onze gewesten een verwoede Godsdienststrijd leverden.

Voor Hoegaarden was het een periode van ellende en verval, gezien de rijke "Vrijheid" een zeer begeerd plunderterrein was voor de doortrekkende en oorlogvoerende legers.

Met hun smakelijk bier wisten de Hoegaardiers nochtans vele onheilen te vermijden, doch konden niet beletten, dat ingevolge de voortdurende oorlog tegen Louis XIV, het dorp meermaals totaal leeggeplunderd werd, door zowel verbondene als vijandelijke legers, waardoor hongersnood uitbrak, die tot besmettelijke ziekten leidde.

De XVIIe eeuw betekende voor Hoegaarden de droevigste tijd uit zijn geschiedenis, maar door hun onverwoestbare wil slaagden zij er toch in, alle ellende en rampen weer te boven te komen.

15. De komst der Oostenrijkers

In 1713 kwamen de Verenigde Provinciën, met uitzondering van de landen van Luik en Hoegaarden, onder Oostenrijks bewind.

De rust keerde weer en opende te Hoegaarden de baan voor een eeuw van de hoogste bloei, "de gouden eeuw" genaamd.

De rijke brouwers en pachters die bijna allen onderling verwant waren en tot oude en voorname geslachten behoorden, bouwden er hun woonst en namen het gemeentebestuur in handen. Zij maakten van de vervallen "Vrijheid" een welvarend dorp en bouwden een nieuwe kerk (1754-1759).

- De Patriciërshuizen te Hoegaarden dateren bijna alle uit deze periode. En ook de brouwersgilde werd fel opgedreven, want buiten de talrijke brouwerijen en boerenbrouwers, werd bijna in elk huis van Hoegaarden het smakelijk wit schuimend Hoegaards bier gemaakt, dat tot ver buiten de streek bekend stond als een zeer gewaardeerde drank en menige rijkemanstafel versierde.
- En zoals hun voorvaderen, volgde ook de schepenfamilie uit de XVIIIe eeuw haar eigen politiek, ten eerste door de kerk gesteund, gezien het ambt van Sekretaris en Pastoor gedurende meer dan 100 jaar in handen van dezelfde familie bleef.
- Maar dit bestuur, hoe welvarend zij het dorp ook hadden gemaakt, kwam in botsing met de opkomende volkspartij. De revolutionaire gedachten lokten dorpswisten uit, die eindigden met de afwerping van het oude regiem.

Niettegenstaande de invloeden van de nieuwe tijd, bleven de Hoegaardiers nochtans rotsvast aan hun oude voorrechten gebonden en gingen verder zich

als mannen uit de "Francherie" (Vrijheid) te beschouwen, los van alle verplichtingen en vrij in hun eigen handelingen.

- De vroegere betwistingen tussen Luik en Brabant waren fel verminderd en lieten zich nog slechts voelen bij ontstane geschillen met aanpalende gemeenten.

De Hoegaardiërs gingen fier op hun ligging in Brabant en aanhechting met Luik, waaraan zij hun grote macht te danken hadden en waaruit het ganse karakter der inwoners is gegroeid.

16. Hoegaarden, voor goed Brabants bezit

In 1795 bij de intreding van het Frans bewind, werd voor goed een einde gesteld aan de verwarde toestand en voortdurende twisten tussen Luik en Brabant.

Hoegaarden werd definitief van Luik losgerukt, om in het Dijle-departement de hoofdstad te worden van een kanton. Ook het kapittel, dat door Gravin Alpaïdis was gesticht, werd afgeschaft, hetgeen aanleiding gaf tot hevige protesten.

In 1813 kwam ons land onder de Hollanders waardoor Hoegaarden in 1820 haar hoofdzetel van het Kanton verloor, ten voordele van Tienen, bij wie het aangehecht werd.

In 1830 bij de Belgische onafhankelijkheid, bleef Hoegaarden als zelfstandige gemeente bij Brabant behoren, terwijl het gehucht Bost in 1882 afgescheiden werd, om op zich zelf te bestaan.

Hierdoor verloor Hoegaarden een grondgebied van meer dan 250 ha.

Sedertdien leeft Hoegaarden verder in het kanton Tienen, arrondissement Leuven, provincie Brabant, maar heeft ondanks de vele wijzigingen, toch zijn eigen karakter bewaard.

17. Besluit

De gemeente telt thans een bevolking van 4.970 inwoners en beslaat een oppervlakte van 1.750 ha. Het is de laatste vlaamssprekende gemeente op de taalgrens in de Oosthoek van Brabant, in de onmiddellijke nabijheid van het Walenland en op nagenoeg 8 km van de provincie Luik, waarvan het de invloed heeft ondergaan.

Gelegen langs de Grote Gete en op de grote baan naar Gembloux, Namur en Charleroi, vormt het een fraai dorp met nog wilde en natuurschone oorden zoals het Nermdal, waar een bijna heilige stilte heerst, ter herinnering aan vergane glorie.

Ondanks de strijd om zijn bezit en de meer dan 5 eeuwen Luikse aanhechting, heeft het dorp steeds zijn eigen baan gevolgd en zijn eigen specifieke kenmerken behouden, gans verschillend van deze der omliggende dorpen. Ten allen tijde is het zich zelf gebleven, buiten alle politieke stromingen van twistende buurtstaten.

De bevolking noemde zich nu eens "Brabanders" dan weer "Luikenaars", maar in feite waren zij geen van beiden, maar wel fiere en zelfbewuste Hoegaardiers uit de oude "Vrijheid".

Een spreekwoord zegt "Er is maar één Hoegaarden" en daarop is alles gebouwd. Het heeft een zeer roemrijk verleden gekend, eerst als nederzetting van Gallo-Romeinen, gevolgd van de Frankische kolonisatie, dans als hoofdplaats van het Graafschap Brunegerunz en als "Vrijheid" en ten slotte als zetel van een kanton.

Zijn geschiedenis gaat gepaard met rampen en tegenspoed, maar ook met tijden van glorie en roem. In het karakter der Hoegaardiers wortelt nog steeds iets van dat verre roemrijk verleden. De mannen, die er werden geboren hebben steeds koppig de rechten der vrijheid verdedigd en blij gegeven van een onverwoestbare wil.

En om te besluiten komen wij nog even terug op Alpaïdis, de te weinig gekende Gravin van Brunegerunz, die aan Hoegaarden zijn eerste luister schonk en wiens naam wij uit erkentelijkheid aan ons tijdschrift schonken.

Vele grote steden hebben hun reuzen, die bij kermis en omwegang door de straten trekken, als symbool van vroegere grootheid. Waarom heeft ook Hoegaarden zijn reuzen niet? Gravin Alpaïdis en haar gemaal Godfried I, of haar tweede echtgenoot Eilbert, zouden voorwaar in de Hoegaardse folklore niet misstaan.

Hubert Van Nieuwen

OVER OUDE

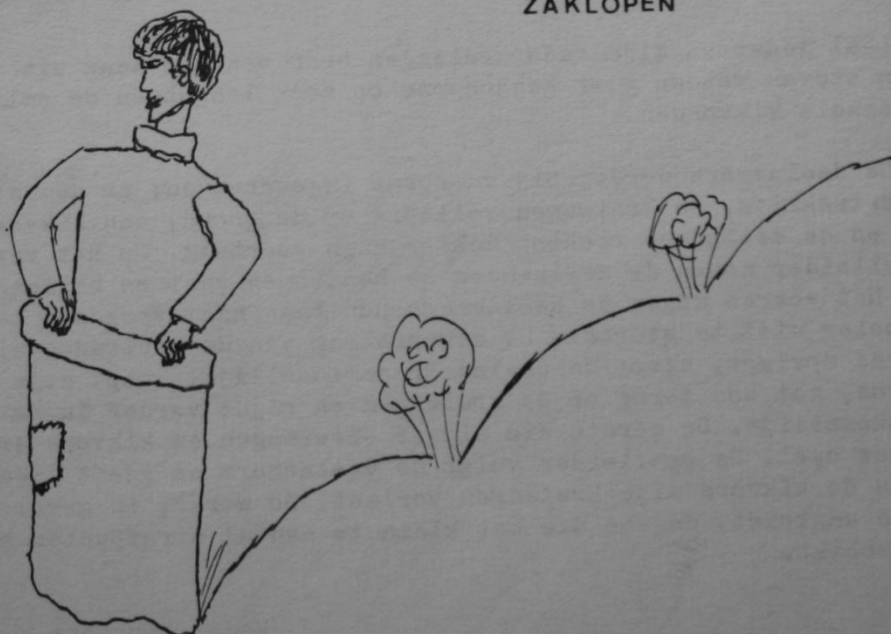
VOLKS SPELEN

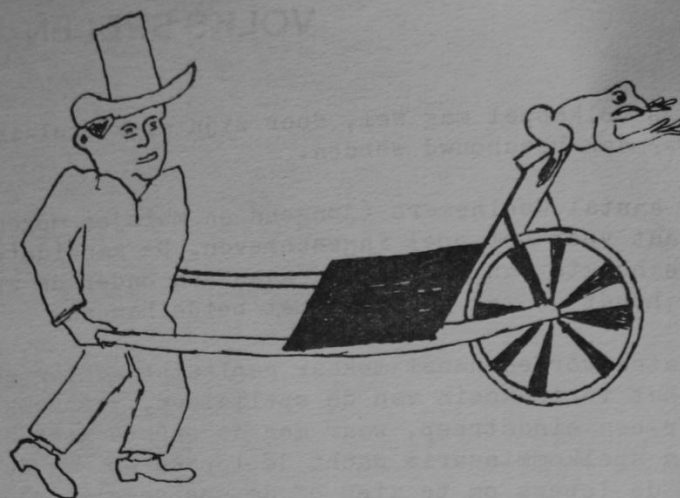
Dit zeer oude volksspel mag wel, door zijn spektakulair aspect, als een aangenaam volksvermaak beschouwd worden.

Een bepaald aantal deelnemers (jongens en meisjes mogen samen deelnemen) worden bij voorbaat voor het spel ingeschreven. De kandidaten worden in een zak geplaatst; de hoogte van de zak mag gaan van onder de armen tot aan de lenden. De looper houdt de zak gestrekt met beide handen.

Alle kandidaten worden naast mekaar geplaatst achter een horizontale vertreklijn. Op het vertreksein van de spelleider, vertrekken de deelnemers al springend naar een eindstreep, waar men de eerste moet zien aan te komen om te winnen. Een spelkommissaris wacht de lopers op aan de aankomst. De spelleider volgt de lopers om te zien of de spelregels geëerbiedigd worden. Op de af te leggen weg mogen de inrichters een bepaald aantal hindernissen aanbrengen, zoals : over een voorwerp springen, over een aantal rechtstaande flessen springen (indien een fles is geraakt en omver valt moet de deelnemer de fles terug rechtzetten en dan verder springen - dus niet herspringen over de flessen), door een gracht met water springen, enz... enz...

ZAKLOPEN

KIKVORSRIJDEN

Laat iedereen zijn oude kruiwagen eens een namiddag uit de schuur halen en dan sturen we een paar kwajongens op zoek langsheen de omliggende vijvers naar enkele kikvorsen.

De deelnemers worden bij voorbaat ingeschreven; ze nemen plaats achter een vertreklijn, de kruiwagen volledig op de grond, een kikvors op de kruiwagen en de deelnemer rechtop achter zijn voertuig. Op het vertreksein van de spelleider nemen de deelnemers de handbomen vast en beginnen te rijden. Onder het voeren mogen de deelnemers hun baan niet verlaten ten einde hun medespeler niet te storen. De kikvors mag van de kruiwagen niet af !!! Zo hij eraf springt, stopt de deelnemer onmiddellijk, loopt zijn kikvors achterna, zet hem terug op de kruiwagen en rijdt verder in de richting van de aankomstlijn. De eerste die aldaar -kruiwagen en kikvors erop - aankomt, wint het spel. De spelleider volgt de deelnemers en geeft twee strafpunten telkens de kikvors zijn kruiwagen verlaat. Zo wordt, in geval van eventuele gelijke aankomst, degene die het kleinste aantal strafpunten heeft, het eerst gerangschikt.

Roger Verpoort

... in 1747 liet CAROLUS VAN NERUM, de 16de eeuwse afspanning res-
taureren tot "t Nieuwhuys", en woonde er zelfs een tijd. Daar zocht
in 1831 de voornaamste burgemeester van Hoegaarden, PHILIPPE de
ZANGRE, een onderkomen na de eerste woelige gemeenteverkie-
zingen. Daar ging de stichtingsvergadering van de muziekver-
eniging "Société de Musique des Mélomanes de La Grande Ghele",
door.

Een enige taveerne om het

BLOND HOEGAARDE BIER

van de brouwerij

te drinken, te smaken !!!

CELS

Periodiek

Naar

.....

.....